

Melk, ze lusten er pap van

Volgens voedingsgeleerden zijn 3 glazen melk per dag levenslang een zegen. Dankzij een overaanbod aan gesuikerde melkproducten en het ontbreken van een aantrekkelijk schoolaanbod, houdt de mythe stand dat de jeugd geen melk lust.

In het kader van een afvalarme week in een secundaire school in Leuven, vatten we post in de melkbar. In een uur-tje drinken de scholieren 8 vaten leeg, goed voor 40 liter ongesuikerde melk. Een vrolijk groepje 17jarigen houdt een melk-marathon: op de koeien! De langste melksnor gooit met gemak 8 glazen achterover en vertrekt loeiend naar de klas.

Nog meer bevorderlijk voor de melkconsumptie is het verwijderen van de verkoop van vloeibare snoep op school. Het expertadvies over het drankenaanbod op school vind je nog altijd op <http://www.logoleuven.be/documents/voeding/water/drankenaanbod-op-school/expertadvies-website-20040729.pdf>.

Een leerkracht mailt ons zijn reactie: *“wie na het lezen van deze documenten de frisdranken niet aan de deur zet, is horende doof en ziende blind”*.

Bron: Logo Leuven

Biofruit

De Vrije Basisschool Vroenhof uit Kumtich bij Tienen wint de Bio-Award 2007. De school stapte enthousiast mee in het project ‘Biofruit op school’ dat Vredeseilanden in Vlaanderen met succes organiseert. Tijdens het slotweekend werd duidelijk dat de Bioweek 2007 duizenden mensen op de been bracht en een mooie meerverkoop opleverde voor winkeliers en handelaars. Interesse in biofruit op school? Neem een kijkje op www.biofruitopschool.be.

Klaverblauwtje

De Vrije basisschool “Aan de Basis” uit Smeermaas (Lanaken) neemt het op voor het Klaverblauwtje. De school organiseert een projectveertiendaagse over vlinders. Enkele klassen brengen een bezoek aan de vlinderserrie en het insectenmuseum en belopen het blote voetepad in De Lieteberg. De jongere kinderen gaan vlinders bestuderen op de Kinderboerderij Pietersheim, terwijl de oudsten op leerwandeling gaan in de Hochter Bampd. De school koopt zes vlinderstruiken en maakt iedere klas peter van één struik.

Milieubewust consumeren

In de praktijk kan milieu en verbruik verzoenen soms een complexe materie zijn.

Test-Aankoop publiceert een nieuwe consumentenwijzer die een overzicht biedt van de milieuproblemen waarmee we geconfronteerd worden en die meteen ook remedies aanreikt. Hoe kunnen we ons koopgedrag in gunstige zin wijzigen en milieuvriendelijk eten? Hoe kunnen we afval voorkomen of een nieuw leven geven? Hoe kunnen we ons mobiliteitsgedrag in gunstige zin wijzigen? Hoe kunnen we milieuvriendelijk bouwen en in onze woning zuiniger met energie omspringen? Welke zijn de mogelijke federale en gewestelijke premies en tussenkomsten? Wat kunnen werknemers en werkgevers doen om het milieu te sparen? Welke invloed heeft het leefmilieu op onze gezondheid? Hoe kunnen we ons waterverbruik intomen? “Milieubewust consumeren” bevat nuttige informatie en tips om milieuvriendelijk te consumeren. We zijn met velen en alle kleine beetjes helpen.

Zowel de huidige als de volgende generaties zullen ons dankbaar zijn.

www.test-aankoop.be

Pijnboomkever

Global warming. Het sparrenbos op de foto in British Columbia, Canada, heeft mooie kleurschakeringen, niet? Toch is er iets niet pluis. Omdat het in die streken al jaren niet voldoende vriest (minimum 3 weken aan -40° C is noodzakelijk) overleeft de ‘pine beetle’ massaal. Die kever tast de boom aan. De naalden worden rood en de boom sterft! Op twee jaar tijd wordt een heel bos vernietigd!

www.pinebeetleblog.com

Bier en chocolade

Het begon allemaal met bier en chocolade op een terras bij vrienden... maar het liep uit de hand en plots ging het over duurzame ontwikkeling in wereldperspectief, globalisering, sociale rechtvaardigheid en democratie. Het besluit was kort en krachtig: "We moeten de wereld redden, want het is de enige planeet met bier en chocolade en dat mogen we onze kinderen niet ontzeggen!" Het werd een programma van twee uren met korte verhaaltjes, een quiz en een opdracht. Eerst vertelt Jan Mampacy enkele op het eerste gezicht onsamenhangende verhaaltjes. Dan geeft hij via een interactieve quiz een overzicht van verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling. Tot slot gaan de deelnemers zelf aan het werk om de gegeven inzichten te vertalen naar hun dagelijks leven. In de epiloog legt Jan de ontbrekende verbanden tussen de verhaaltjes. Het programma wil leerlingen van de *3de graad secundair* een "kader duurzame ontwikkeling" geven. Niet de details maar de verbanden worden blootgelegd; niet op de onderdelen maar op het geheel ligt de klemtoon.

De redding van het bier, de chocolade en de rest van de wereld

Meer informatie: www.kadapalabra.be en www.kleurbekennen.be

Contact: KADAPALABRA Jan Mampacy – jan@kadapalabra.be (voorkeur) of 016 89 88 17

Afvalstromen

Ons netjes gesorteerde huishoudelijk afval wordt in steeds grotere hoeveelheden verscheept naar het Verre Oosten, waar niemand kan garanderen dat het ook gerecycleerd wordt.

Als het daar gerecycleerd wordt, gebeurt dat vaak in weinig benijdenswaardige arbeidsomstandigheden en met weinig respect voor het milieu.

Tot die conclusie komt Vlaams Parlementslid Rudi Daems (Groen!) na lectuur van een aantal rapporten die tot nog toe geheim bleven. "Er zitten grote hiaten in onze kennis over bepaalde afvalstromen", zegt Daems. "Bewijzen van effectieve recyclage ontbreken vaak."

Voor papier, karton en plastic worden steeds vaker verscheept naar de derde wereld en landen in volle ontwikkeling als China, India of Indonesië. Reden: de arbeidsintensieve triage kost in eigen land handenvol geld, alleen in laagloonlanden is de verwerking nog betaalbaar. Bijkomend probleem is dat de afvalverwerking in die landen, als ze al gebeurt, plaatsheeft in twijfelachtige omstandigheden met onder meer water- en luchtvervuiling tot gevolg.

Bron: www.hln.be

Groene pc's

Internet- en computergiganten Google, Intel, Yahoo, Dell, HP, IBM en Microsoft gooien hun gewicht in de schaal in de strijd tegen de opwarming van de aarde. Met de productie van energiezuinige computers willen ze de CO₂-uitstoot jaarlijks met 54 miljoen ton terugdringen. Computers en servers overal ter wereld zouden evenveel bijdragen aan de opwarming van de aarde als de gehele vliegtuigindustrie. De computerbedrijven willen daarom apparaten op de markt brengen die veel minder energie verbruiken. De CO₂-uitstoot die daarmee voorkomen wordt, komt overeen met de uitstoot van elf miljoen auto's. Het zou de consument €15 euro meer kosten, maar die heeft hij snel uitgespaard op de elektriciteitsfactuur. Een initiatief onder de naam www.climatesaverscomputing.org.

Bron: Metro, juni 2007

Dienstige Dieren

Op het eiland Sri-Lanka leven veel olifanten in hun natuurlijke omgeving, maar niet altijd in de beste verstandhouding met de plaatselijke bevolking. Olifanten eten grote hoeveelheden plantaardig materiaal zoals takken, bladeren, bananen en suikerriet, zo'n 150 tot 200 kilo per dag. Vaak gaat de oogst van de boeren eraan. Zij verjagen de dieren dan ook dikwijls. De hoeveelheid mest die een olifant produceert, is navenant. Ongeveer de helft van wat hij eet, wordt uitgescheiden: zo'n 100 kilo per dag. Tijdens het verteringsproces wordt in de maag van de olifant cellulose gevormd, de grondstof voor papier. Zakenman Thusitha Ramsinghe maakt daarmee nu "pachyderm paper" of "dikhuidpapier". De manier van werken is eenvoudig en low cost: verzamelen van verse olifantenmest, sorteren op kleur en vezel, drogen in de zon, koken tot pulp, persen, drogen. Het eindresultaat is een schone, zuurvrije papiersoort die je kunt gebruiken om op te schrijven en te drukken. Door dat nieuwe product is de toekomst van de olifant in Sri-Lanka iets rooskleuriger geworden. Ook de lokale boeren hebben voordeel. Zij kunnen een centje verdienen door de mest te verzamelen en te verkopen. Een mooi voorbeeld van hoe economie en ecologie hand in hand kunnen gaan.

Bron: Jeugd, Cultuur en Wetenschap

Bosmos

Een groene vertelproductie voor 6-12 jarigen

Kan een appelboom een beetje huilen? Heeft een bloem ook wel eens verdriet? Krijgt een spar tranen op zijn naalden als hij ergens iets verdrietigs ziet? Barst een hert ook uit in snikken, als hij gevallen is op zijn knie en wanneer twee eekhoortjes botsen, kan het dan zijn dat ik hun tranen zie? Heeft een boom een verjaardag? En krijgt hij cadeautjes als hij jarig is? Heeft een boom dorst? Lust hij chocolademelk? Zou een boom graag kast zijn? Zou een kast graag terug boom zijn? Heeft een boom vrienden? Heeft hij vijanden? Alle bomen in hetzelfde bos, zouden dat allemaal vrienden van elkaar zijn?

Kip van Troje, reizend speeltheater, Gent, 09 223 06 64,
kip@kipvantroje.be . www.kipvantroje.be

Klimaat en biodiversiteit

Klimaatverandering

‘Klimaatverandering in België’ geeft kort de gevolgen weer van de klimaatverandering op het waterbeheer in ons land.

De klimaatverandering heeft een grote impact op de rivieren en het kustwater: het risico op wateroverlast met veel meer overstromingen dan vroeger in de winter en het tekort aan drinkwater en koelwater voor centrales in de zomer neemt de laatste jaren toe. Een vergaande samenwerking over de gewest- en landsgrenzen heen is dan ook noodzakelijk om op de problemen gepast te kunnen reageren.

Het ‘voorzorgsprincipe’ (ondanks het ontbreken van de wetenschappelijke zekerheid moeten we toch milieubeschermingsmaatregelen nemen) en de ‘terugkeerperiode’ (het tijdsinterval waarin een fenomeen slechts één keer voorkomt) zijn twee begrippen die in het beleid in België meer aandacht verdienen.

Het boekje is geschikt voor leerlingen derde graad, richting economie, ecologie...

‘Klimaatverandering in België’, verhandeling nr. 12.

Biodiversiteit

Al vijf maal is onze planeet geteisterd door massaal uitsterven van soorten. Tot 85 % van de op dat ogenblik bestaande diersoorten stierf uit door natuurlijke fenomenen: ijstijden, vulkanische activiteit, broeikas-effect, meteorietinslag of een combinatie van calamiteiten. Momenteel beleven we volgens de wetenschappers een zesde

periode van uitsterven, de natuur is deze keer niet de oorzaak maar de mens zelf! Niet enkel dieren sterven massaal uit, maar ook planten verdwijnen door o.a. wildkap van oerbossen en globalisering van de markt: enkel 150 van de 80.000 eetbare plantensoorten worden geteeld en slechts een twintigtal staat in voor 80% van de wereldwijde voedselproductie!

Het boekje toont aan welke belangrijke rol biodiversiteit in ons dagelijks leven speelt. Het is geschikt als informatiebron voor alle leerlingen van het secundair. Het is mooi geïllustreerd en geeft enorm veel voorbeelden van de rijkdom en toekomstperspectieven. Het boekje past in iedere MOS-bibliotheek.

‘Biodiversiteit in België van vitaal belang’ is uitgegeven in samenwerking met het KBIN (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel)

*Beide werken zijn gratis en kun je aanvragen bij KINT,
info@irgt-kint.be, www.irgt-kint.be
Biodiversiteit ook bij KBIN,
biodiversiteit@natuurwetenschappen.be
www.natuurwetenschappen.be/biodiv*

Windvrij ijsje

Als we over de opwarming van de aarde spreken, komt vooral de CO₂-uitstoot ter sprake. Methaan zou echter 23 keer meer impact op de opwarming van de aarde hebben dan CO₂. Een ijsjesmerk wil daar iets aan doen. Er zijn wereldwijd 1,4 miljard koeien en elke koe produceert dagelijks ongeveer 300g methaangas.

De firma Ben&Jerry's wil de methaangas-uitstoot terugbrengen in haar eigen veestapel door het voedsel van de dieren aan te passen zodat hun spijsvertering vlotter werkt. Minder boertjes, minder wind. Het is een van de stappen die de firma onderneemt om naar klimaatneutraliteit te streven. Maar of dat ijsje lekkerder zal smaken?

Bron: Weekend Knack

Vlees verwoest klimaat

Heel goed dat u vaker de fiets neemt voor het klimaat. Maar het is veel belangrijker om minder vlees te eten, betogen Gijs Kune-man en Frits van der Schans van het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM).

Vleesconsumptie is de grootste en snelst groeiende bron van klimaatverandering. Alleen een totaalpakket aan maatregelen, internationaal en nationaal, kan dat veranderen.

De noodzaak van minder vlees eten mogen we daarbij niet negeren.

Want uit het rapport *Livestock's Long Shadow* van de FAO blijkt dat de veehouderij 18 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt. Dat is meer dan het aandeel van verkeer en vervoer. Daarbij leidt de vleesproductie tot watertekort en watervervuiling, erosie, verwoestijning en verlies van soortenrijkdom.

De FAO verwacht bovendien dat de consumptie van vlees verdubbelt tussen nu en 2050. Dus om de milieueffecten niet te laten toenemen, is een halvering van de uitstoot per kilo vlees of liter melk nodig. Dat is een enorme opgave en niet genoeg om de uitstoot van broeikasgassen ingrijpend te verlagen zoals wereldwijd afgesproken.

*Bron: www.snm.nl
(Stichting Natuur en Milieu, Utrecht)*

Fietsen in Brussel

Tot voor kort was het haast onmogelijk in Brussel om trein en fiets te combineren om naar werk of school te gaan. Maar er is verandering. Er is niet meer enkel de kleine stalling aan het Centraal station. Sinds mei 2007 kun je de fiets ook kwijt voor en na de school- of werkuren in een afgesloten fietsenstalling aan Brussel-Noord. De fietsenstalling bevindt zich naast het 'fietspunt', uitgebaat door de vzw Cyclo. Hier kun je voor kleine herstellingen en voor de huur van vouwfietsen terecht.

In de fietsenstalling is plaats voor een honderdtal fietsen. Voorlopig is de toegang beperkt: enkel tussen 7u en 19u kun je de fiets afhalen of brengen. Maar Cyclo doktert een systeem uit waarbij de fietsenstalling 24u op 24u met een badge toegankelijk zou zijn.

*Informatie: vzw Cyclo,
Vlaanderenstraat 96, 1000 Brussel 02 513 95 55
Fietspunt 'BxL NOORD', Noordstation,
Vooruitgangstraat 80 pb 40, 1035 Brussel www.recyclo.org*

Bio voedt de wereld

Bij volledige omschakeling naar biologische landbouw kan de wereldvoedselproductie met 32 % toenemen. Dat is één van de opzienbarende conclusies uit de voorjaarsconferentie 'Biologische landbouw en voedselzekerheid' van de Wereldvoedselorganisatie FAO. Vooral ontwikkelingslanden kunnen hun opbrengsten sterk vergroten door op biologische landbouw over te stappen. Ook in Westerse landen heeft biologische landbouw troeven, zeker in een veranderend klimaat: biologische bodems scoren beter bij hevige regenval en extreme droogte; biolandbouw verrijkt de biodiversiteit en levert ecologische diensten zoals de opslag van CO₂. Daarom vraagt de Wereldvoedselorganisatie regeringen in Noord en Zuid om meer te investeren in biologische landbouw.

*Bioforum, Vlaanderen
Heb je een vraag over bio?
De BIOTHEEK helpt je graag verder.
078 151 152 | mijnvraag@biotheek.be | www.biotheek.be*

Veggie op kot

Je bent vegetariër of eet af en toe eens graag veggie? Je hebt zin om zelf je potje te koken maar zelden achter de kookpotten gestaan?

Dan is 'Veggie op kot' iets voor jou!

In het gratis kookboekje bundelde Elke Jordan 48 eenvoudige vegetarische recepten voor soepen, hoofd- en bijgerechten en nagerechten. De niet-ervaren kok vindt in 'Veggie op kot' bovendien alles om aan de slag te gaan.

Een overzicht van de basisuitrusting voor de keuken kan helpen bij de kotingrichting.

Een lijstje met (basis)ingrediënten en een overzicht van vleesvervangers zijn handige geheugensteuntjes als je naar de winkel moet.

*Een uitgave van ARGUS, het milieupunt van KBC en Cera,
info@argusmilieu.be, www.argusmilieu.be.
In samenwerking met EVA, Sint-Pietersnieuwstraat 130, 9000 Gent,
info@vegetarisme.be, www.vegetarisme.be.*

Bezorgd wel...

Jongeren staan stil bij de klimaatwijzigingen. 91% heeft al van Kyoto gehoord en ook het broeikaseffect is hen allen bekend.

De bezorgdheid om ons milieu is dan ook immens:

maar liefst 94% is van mening dat ze zich zorgen moeten maken. 79% is er dan ook van overtuigd dat de huidige milieuproblemen een invloed op hun toekomst hebben. Een meerderheid van de jongeren (65%) vindt dat de overheid onvoldoende inspanningen levert die het milieu een handje toesteken. Franstalige jongeren zien vooral een oplossing in milieuvriendelijke energie, milieuvriendelijke wagens en het promoten van het openbaar vervoer. Nederlandstalige jongeren zien eerder heil in een restrictieve aanpak die vooral uitlaatgassen moet beperken. Zeer opvallend is echter dat de respondenten de verantwoordelijkheid vooral bij de overheid leggen en veel minder bij zichzelf. Bijna de helft van de jongeren let niet op de milieuvriendelijkheid van verpakkingen bij aankoop van producten. En op de vraag of men bereid is er extra voor te betalen, haakt maar liefst 53% af!

Bron: BeMedia nv, wendy.vermeulen@bemedia.be, 03 212 10 50

GO!Frimoutprijs

Het Gemeenschapsonderwijs (GO!) van de Vlaamse Gemeenschap organiseert in het schooljaar 2007-2008 opnieuw de tweejaarlijkse Frimoutwedstrijd – Prijs voor Wetenschappen. Met de wedstrijd wil het GO! zijn goede reputatie op het vlak van wetenschapsonderwijs versterken, het belang van de natuurwetenschap-

pelijke vakken in zijn scholen onderstrepen en het wetenschappelijk onderzoek bij jongeren promoten. Het thema van de editie 2007-2008 is Opwarming van de Aarde. Deelname aan de GO!Frimoutprijs is voorbehouden aan leerlingen van de 3de graad secundair onderwijs van het GO! onderwijs. Groepen leerlingen (minimum drie) of volledige klassen kunnen inschrijven. De GO!Frimoutprijs wordt toegekend aan een uitgewerkt onderzoeksproject in wetenschappen of toegepaste wetenschappen. Het werkstuk moet betrekking hebben op minstens één vak uit de groep wetenschappen (Biologie, Chemie, Natuurwetenschappen, Fysica en Aardrijkskunde) of een geïntegreerde wetenschappelijke benadering van een probleemstelling. Het werkstuk moet verband houden met het thema van de huidige editie, namelijk 'Opwarming van de Aarde'. Belangrijke geldprijzen voor winnaars en school. Uiterste inschrijvingsdatum: 31 december 2007. Uiterste datum om werkstukken in te dienen: 31 mei 2008.

Meer informatie: kaat.caluwaerts@g-o.be

